

KS. BOLESŁAW KUMOR

NOMINACJA ARCYBISKUPA F. A. SYMONA NA ARCHIPREZBITERA INFULATA W KRAKOWIE W ŚWIELE ŹRÓDEŁ WIEDEŃSKICH

Wielce prestiżowe stanowisko archiprezbitera infulata kościoła Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Krakowie, wyróżnionego przez papieża Bonifacego IX w dniu 12 X 1402 r. wyjątkowym przywilejem „noszenia w czasie funkcji sakralnych mitry, pierścienia, pastorału, tuniki i dalmatyki przy udzielaniu uroczystego błogosławieństwa po Mszy św., nieszporch i rannych godzinach kanonicznych, jak również w czasie uroczystych procesji”¹, zawakowało po śmierci archiprezbitera infulata ks. Józefa Krzemieńskiego (†24 II 1912). Parafia mariacka obejmowała wówczas część Krakowa i Bronowice Małe, liczyła 9 679 katolików ob. łac., 72 greko-katolików, 44 akatolików, 808 Żydów i 7 bezwyznaniowców. Patronat parafii po królach polskich przeszedł w ręce cesarzy austriackich. W 1912 r. przy parafii pracowali: administrator (ks. Franciszek Fitak), 2 wikariuszy (2 nie obsadzonych), 4 penitencjarzy, 2 mansjonarzy i 1 psalterzysta (1 nie obsadzony) – łącznie 10 duchownych².

Według ustawy austriackiej z dnia 7 V 1874 r., regulującej zewnętrzne stosunki prawne Kościoła katolickiego „kandydaci na beneficja kościelne w Galicji winni posiadać obywatelstwo austriackie nienaganne zachowanie się pod względem moralnym i obywatelskim i uzdolnienie szczegółowe, które co do pewnych urzędów i beneficjów kościelnych przepisane jest w ustawach państwa”. Ustawa wymagała też, by „ponowne obsadzenie opróżnionych urzędów i beneficjów kościelnych odbywało się w przeciągu roku od chwili

---

¹ *Bullarium Poloniae*. Vol. 3 1378-1417. Ed. Irena Sułkowska Kuraś et Stanisław Kuraś. Romae - Lublini 1988 nr 845, s. 143.

² *Elenchus venerabilis cleri - - - Dioeceseos Cracoviensis pro anno Domini 1913*. Cracoviae 1913, s. 37 n., 271.

opróżnienia”³. Zgodnie z prawem austriackim terno na beneficja patronatu rządowego formował biskup diecezjalny⁴. Księżę biskup krakowski Adam Stefan Sapieha przed 12 IV 1912 r. wysunął na stanowisko archiprezbitera infułata mariackiego 3 kandydatury:

1° Ks. arcybiskupa tytularnego attalijskiego Franciszka Albina Symona.

2° Ks. dziekana i proboszcza w Jaworznie Stefana Skoczyńskiego.

3° Ks. katechetę w szkole realnej w Krakowie, dra teologii Franciszka Swiderskiego.

Pierwszy z kandydatów był dobrze znany Księżciu Biskupowi z czasów jego studiów rzymskich (1895–1896) i pracy w dykasteriach watykańskich⁵. Któż to był? Franciszek Albin Symon urodził się 13 III 1841 r. w Dubowcu koło Żytomierza. Studia filozoficzne i teologiczne rozpoczął w Seminarium Duchownym w Żytomierzu, a kontynuował je w Cesarskiej Akademii Duchownej w Petersburgu, a następnie na Uniwersytecie w Monachium, gdzie 16 VII 1864 r. otrzymał promocję na doktora teologii. Święcenia niższe otrzymał 15 II 1858 r. w Petersburgu, a święcenia diakonatu (17 V 1862) i prezbiteratu (9 X 1864 nowy styl) otrzymał w Rzymie. Od 20 XI 1864 r. był lektorem archeologii chrześcijańskiej w Akademii Duchownej w Petersburgu, następnie wykładał historię Kościoła i prawo kanoniczne (od 1866) i egzegezę biblijną (7 VII 1874). W listopadzie 1870 r. został kanonikiem honorowym Metropolitalnej Kapituły Mohylowskiej, a 2 IV 1876 r. administrator diecezji łuckiej i żytomierskiej; biskup Ludwik B. Frynk nadał mu kanonię gremialną, a 23 I 1883 r. – prałaturę kustodię w kapitule żytomierskiej i łuckiej. Podejrzewany przez władze rosyjskie o tajne kontakty ze Stolicą Apostolską został usunięty z profesury w Akademii Petersburskiej.

Przeniósł się wówczas do Żytomierza i tu w Seminarium Duchownym uczył dogmatyki i języka greckiego. Z nominacji metropolity mohylowskiego A.K. Gintowt Duiewałtowskiego został rektorem Akademii Duchownej w Petersburgu (23 IV 1884). Na tym stanowisku zreformował ratio studiorum Akademii, obsadził niektóre katedry wybitniejszymi naukowcami i zaczął wydawać naukowy rocznik „Academia Cesarea Romano-Catholica Petropolitana”. W dniu 25 VII 1890 r. papież Leon XIII mianował go prałatem domowym, a 17 XII 1891 r. prekonizował go na biskupa tytularnego zanopolitańskiego i pomocniczego mohylowskiego na wniosek metropolity Marcina Szymona Kozłowskiego. Konsekracji udzielił mu w Petersburgu w dniu 27 III

³ Ignacy Korzeniowski, *Zbiór przepisów administracyjnych odnoszących się do Kościoła i duchowieństwa katolickiego*. Lwów 1900, s. 94, 104.

⁴ Georg Rechberger, *Enchiridion iuris ecclesiastici Austriaci*. Ed. 3. Lincii 1824. T. 2, s. 94 n.

⁵ Jerzy Wolny, *Młodość i pierwsze lata działalności Adama Stefana Sapiehy*. W: *Księga Sapieżyńska*. Red. J. Wolny i R. Zawadzki. T. 1. Kraków 1982, s. 39–42.

1892 r. (nowy styl) biskup włocławski A. Bereśniewicz. Dnia 9 V 1892 r. metropolita Kozłowski wyjednał mu godność prałata prepozyta Mohylowskiej Kapituły Metropolitalnej⁶.

Jako biskup pomocniczy mohylowski w czasie wizytacji diecezji mińskiej usunął z kościołów katolickich język rosyjski, zastępując go językiem łacińskim i polskim przez co naraził się wielce rządowi carskiemu. Prekonizowany w dniu 2 VIII 1897 r. przez papieża Leona XIII biskupem diecezjalnym płockim, nie został dopuszczony przez władze carskie do objęcia biskupstwa i skazany na wygnanie do Odessy. Na interwencję Stolicy Apostolskiej w dniu 9 III 1900 r. zrzekł się biskupstwa płockiego, otrzymał pensję rządową 2 500 rubli rocznie, prawo pozostania w Rosji, ale z zakazem pełnienia funkcji pontyfikalnych. Mianowany w dniu 15 IV 1901 r. tytularnym arcybiskupem attalijskim, opuścił Rosję i zamieszkał w Rzymie, gdzie oddał się pracy naukowej. W 1905 r. z polecenia papieża Piusa X dokonał wizytacji polskich parafii w Stanach Zjednoczonych⁷.

Tego to uczonego arcybiskupa i rzecznika spraw polskich Księżę Biskup Sapieha „uważał za godnego na stanowisko archiprezbitera mariackiego, by stworzyć mu w diecezji krakowskiej szerokie pole działania”. W piśmie przed 12 IV 1912 r. wysunął jego kandydaturę na to stanowisko a 5 VII tego roku w liście do Namiestnictwa we Lwowie podkreślał, że „Stolica Apostolska chętnie przychyli się do tej nominacji”. W dniu 10 VIII 1912 r. pisał nadto do Namiestnictwa, że nadanie arcybiskupowi Symonowi parafii mariackiej w Krakowie nie stworzy precedensu, by nominat ubiegał się w przyszłości o biskupstwo w Galicji⁸.

Jeszcze przed 12 IV 1912 r. i 20 VIII 1912 r. namiestnik Galicji, profesor Michał Bobrzyński, przekazał votum Księcia Biskupa z Krakowa do Wiednia. Przypomniawszy równocześnie, że tego rodzaju precedens stanowi osoba arcybiskupa K. Hryniewieckiego, który, wygnany przez władze carskie z Wilna i deportowany do Jarosławia nad Kłajmą, w 1890 r. został deportowany do Galicji. Tu otrzymał najpierw beneficjum parafialne w Tuchowie koło Tarnowa

⁶ HHSt, (Haus- Hof- und Staatsarchiv. Wien) P.A. XL Interna. Liasse LX/9 *Erzbischof Symon (Namiestnik Galicji do Ministerstwa Dworu i Spraw Zagranicznych – 20 VIII 1912); Hierarchia catholica* (R. Ritzler, P. Sefrin, *Hierarchia catholica medii et recentioris aevi*). Vol. 8 (1846–1903). Patavii 1979, s. 602 n.; H.E. Wyczawski, *Symon Franciszek Albin*. W: *Słow. Pol. Teolog. Katol.* T. 4. Warszawa 1983, s. 237 nn.

⁷ HHSt. P.A. XL Interna jw.; *Hierarchia catholica*, vol. 8, s. 460; H.E. Wyczawski, *Symon Franciszek*, s. 238; T. Żebrowski, *Zarys dziejów diecezji płockiej*. Płock 1976, s. 60; A. Petrani, *Listy do biskupa Franciszka Albina Symona sufragana mohylowskiego i rektora Akademii Duchownej w Petersburgu*. W: *Studia i Materiały*. Rzym 1972, s. 253 n.

⁸ HHSt. P.A. XL Interna (*Bp Sapieha do Namiestnictwa we Lwowie – 5 VII i 10 VIII 1912*).

(1895–1896), a następnie kanonię katedralną we Lwowie. Namiestnik radził nadto, by arcybiskup Symon zrzekł się obywatelstwa rosyjskiego i przyjął austriackie⁹. Sprawa stała się przedmiotem obrad Ministerstwa WR i OP (12 IV 1912), na których postanowiono zasięgnąć opinii Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Po tej konsultacji Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nie wносиło żadnych zastrzeżeń do omawianej sprawy. Zgodnie z przepisami prawa austriackiego z 7 V 1874 roku¹⁰, arcybiskup Symon zwrócił się do namiestnika Galicji Michała Bobrzyńskiego o przyznanie mu obywatelstwa austriackiego, które niebawem otrzymał.

Dnia 21 X 1912 r. Ministerstwo WR i OP zwróciło się do Ministerstwa Dworu i Spraw Zagranicznych (minister Leopold hr. Berchtold von und zu Ungarschitz) o przesłanie relacji na temat działalności arcybiskupa Symona w Rzymie. Sprawa prezenty się przeciągała, na skutek czego Książę Pasterz z Krakowa zwrócił się ponownie w dniu 8 III 1913 r. do ministra WR i OP Austrii, Maxa Hussarka von Heinlein w sprawie jej przyspieszenia. Dopiero na ponowną notę tegoż ministra do Ministerstwa Dworu i Spraw Zagranicznych z dnia 30 III 1913 r. i tegoż do ambasady austriackiej przy Watykanie, nadeszła 21 V 1913 r. z Rzymu do Wiednia postulowana opinia o działalności tamże arcybiskupa Symona, ambasador hr. Schönborn donosił, że rozwinął on w Rzymie działalność naukową, że zajął się tłumaczeniem Pisma świętego na język polski i opracowuje doń komentarze, że dotąd ogłosił komentarz do Pentateuchu Mojżeszowego (druk Warszawa 1912), a obecnie pracuje nad Psalmami. Ambasador podkreślał, że „odkąd tylko arcybiskup Symon przybył do Rzymu, znalazł urzędowy przystęp do Kurii papieskiej”; mówi się powszechnie, dodał ambasador, że jego działalności na terenie Rzymu przeciwstawiają się kręgi rosyjskie¹¹.

Teraz dopiero minister Dworu i Spraw Zagranicznych Leopold hr. Berchtold po przestudiowaniu relacji ambasady stwierdził, że „z jego punktu widzenia już nic nie stoi na przeszkodzie, by wakujące probostwo Najświętszej Maryi Panny w Krakowie obsadzić osobą arcybiskupa Symona”, ale zaznaczył, że „nominacja ta w żadnym wypadku nie może być związana z ewentualną, późniejszą kandydaturą arcybiskupa Symona na biskupstwo w Galicji”. Równocześnie minister hr. Berchtold zgodził się na przyznanie mu obywatel-

---

⁹ HHSt. P.A. XL Interna (*Namiestnik Bobrzyński do Ministerstwa WR i OP* – przed 12 IV 1912); J. Kurczewski, *Biskupstwo wileńskie*. Wilno 1912, s. 72 n.

¹⁰ Ignacy Korzeniowski, *Zbiór przepisów*, s. 93–104.

¹¹ HHSt. P.A. XL Interna (*Ministerstwo WR i OP do Ministerstwa Dworu i spraw zagranicznych* – 21 X 1912; *Książę Biskup Sapieha do Ministerstwa WR i OP* – 8 III 1913; *Ministerstwo WR i OP do Ministerstwa Dworu i spraw zagranicznych* – 30 III 1913; *Ambasador hr. Schönborn do Ministerstwa Dworu i spraw zagranicznych* – 21 V 1913).

stwa austriackiego¹². Na podstawie tych oświadczeń cesarz Franciszek Józef I wystawił prezentę arcybiskupowi Symonowi na stanowisko archiprezbitera infułata kościoła Najświętszej Maryi Panny w Krakowie. Dnia 1 IX 1913 r. odbyła się uroczysta instalacja, w której wziął udział osobiście Książę Biskup Sapieha. Arcybiskup Symon tu przeżył ostatnie 5 lat życia. Zmarł 26 V 1918 r. i został pochowany na cmentarzu Rakowickim w Krakowie¹³.

---

¹² HHSt, P.A. XL Interna (*Minister Dworu i spraw zagranicznych do Ministerstwa WR i OP* – przed 29 V 1913).

¹³ Tamże; *Elenchus venerabilis cleri... Dioeceseos Cracoviensis pro anno Domini 1918*. Cracoviae 1918, s. 6.